

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра історії держави і права України та зарубіжних країн

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Contemporary legal history /
Сучасна юридична історія»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Contemporary legal history / Сучасна юридична історія» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 19 с.

Розробник:
Казак Ріната Алімівна,
кандидатка юридичних наук, асистентка

Затверджено на засіданні
кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн
(протокол № 7 від 28 травня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн
(протокол № 9 від 24 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри – Гончаренко Володимир Дмитрович,
доктор юридичних наук, професор

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	8
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	10
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	10
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	11
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання.....	13
6. Критерії оцінювання результатів навчання	14
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання.....	16
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	17

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Contemporary legal history / Сучасна юридична історія» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0	Галузь знань – 08 «Право»	За вибором студента	За вибором студента
Кількість модулів – 3		Рік підготовки: 2021–2022	Рік підготовки: 2021–2022
	Спеціальність – 081 «Право»		семестр
Загальна кількість годин – 120			1–2
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2–4, самостійної роботи студента – 6–8.	Рівень освіти – другий (магістерський)	Лекції	Лекції
		20 год.	6 год.
		Практичні / семінарські заняття	Практичні / семінарські заняття
		20 год.	4 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		80 год.	110 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення зі змінами державно-правового характеру в Європі та світі у ХХ–ХХІ ст., виникненням нових державно-правових інституцій у зазначений період, задля формування основних умінь по прогнозуванню подальшого розвитку правових систем на основі історико-правового досвіду; формування знань, вироблення основних умінь і навичок, а також формування професійних компетенцій у сфері права за допомогою вивчення сучасної історії права.

Завдання:

- формування необхідних сучасному юристу комплексу юридичних компетенцій;
- формування системи знань про сучасну історію права – предмет, метод, джерела сучасної юридичної історії, основні поняття, особливості, основні чинники державно-правових змін країн світу, знань щодо виникнення державно-правових інституцій та порядку та здійснення державної влади у другій половині ХХ ст.; усвідомлення історичного впливу на сучасні правові традиції;
- розвиток навичок і вмінь здійснювати аналіз міжнародних договорів і тлумачення їх норм;
- вироблення вільного володіння поняттями і категоріями права, що формувалися у ХХ ст. та знайшли своє закріплення у сучасних нормативних джерелах;
- удосконалення вміння пошуку, обробки наукової та нормативної інформації;
- аналіз історичних особливостей правових систем та ілюстрація незалежного і критичного підходу до оцінки поточної правової дійсності.

Пререквізити: «Історія держави і права України», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Міжнародне право».

Кореквізити: «Universal and regional systems of human rights protection / Універсальні та регіональні системи захисту прав людини», «Introduction to European legal values / Вступ до європейських правових цінностей».

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі *результати навчання*:

РН-1.	Демонструвати знання з предмету, методу, джерел сучасної юридичної історії, оперувати основними юридичними поняттями
-------	--

PH-2.	Пояснювати основні закономірності державно-правового розвитку країн світу
PH-3.	Уміти розкривати причини і передумови основних подій другої половини ХХ ст. у юридичній ретроспективі
PH-4.	Виявляти специфіку державно-правового розвитку окремих регіонів світу у період другої половини ХХ – поч. ХХІ ст.
PH-5.	Демонструвати вміння пошуку професійної інформації (у т.ч. архівної) й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності
PH-6.	Уміти працювати із нормативними джерелами та базами, професійно і грамотно тлумачити, розрізняти мету їх прийняття у різних історико-правових умовах та давати критичну оцінку
PH-7.	Демонструвати розуміння основних чинників державно-правових змін країн світу, знання щодо виникнення державно-правових інституцій та порядку здійснення державної влади у другій половині ХХ ст.
PH-8.	Відображати основні етапи створення та розвитку міжнародних організацій, відзначати їх значення.
PH-9	Демонструвати обізнаність у причинах, передумовах і наслідках ключових подій та геополітичної ситуації сучасного світу

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 9. Здатність працювати в міжнародному середовищі.

ЗК 1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК 1.5. Здатність до лідерства, відповідальності, ухвалення неупереджених і вмотивованих рішень.

Спеціальних компетентностей:

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 5. Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

3. *Зміст програми навчальної дисципліни*

Модуль 1. Вступ до сучасної юридичної історії

Поняття та джерела сучасної юридичної історії. Предмет, метод і завдання дисципліни. Теоретичні проблеми сучасної юридичної історії. Зарубіжні та вітчизняні підходи до визначення періодизації історії права як науки. Термінологічні аспекти вивчення сучасної юридичної історії, поняття та категоріальний апарат. Огляд джерел і літератури із сучасної юридичної історії.

Хронологічні межі сучасної юридичної історії. Різноманіття визначення хронологічних меж. Огляд діяльності наукових установ із дослідження проблем новітньої (сучасної) юридичної історії в європейських країнах. Територіальні підходи та аспекти вивчення сучасної юридичної історії.

Модуль 2. Основні чинники державно-правових змін у зарубіжних країнах.

Становлення держави і права після Першої світової війни. Зміни світового порядку. Ліга Націй. Право в період інтербеллум. Національні рухи. Розвиток держави і права після Другої світової війни. Основні чинники державно-правових змін у другій половині ХХ ст. Поняття «глобалізація» в історико-правому аспекті. Глобалізація як домінанта розвитку (змін) права, її наслідки у другій половині ХХ ст. Зміни кордонів після Другої світової війни. Політична карта світу після Другої світової війни. Крах епохи колоніалізму. Холодна війна, її причини, вплив на світові політичні процеси. Атлантична хартія 1941 р. Правова основа процесів деколонізації. Паризька мирна конференція 1946 р. Паризькі мирні договори 1947 р. їх результати. Початок європейської інтеграції. Міжнародно-правове засудження нацизму, воєнні трибунали. Створення міжнародних організацій. Статут ООН. Найвизначніші юридичні кейси ХХ ст.

Юридичне закріплення біполярності світу. Криза 1953–1962 рр., доктрина Даллеса. Холодна війна та її історико-правові наслідки. Створення НАТО 1949 р. та Організації Варшавського Договору 1955 р. Антикомуністичний рух у країнах Східної Європи. Зміни в державному ладі країн Центральної та Східної Європи. Демократичні революції 1985–1990 рр. Розпад Чехословаччини. Вашингтонська угода 1994 р. Дейтонські угоди 1995 р. Крах світової соціалістичної системи. Основні чинники державно-правових змін на початку XXI ст.

Модуль 3. Особливості сучасної історії права у регіонах світу.

Сучасна історія права країн Європи. Застосування історико-правових знань – практична гра Strategem на основі історико-правового досвіду країн світу.

Сучасна історія права країн Латинської Америки та Африки. Особливості формування державної влади у Латинській Америці. Різноманітність джерел права країн Латинської Америки. Особливості латиноамериканського права – поєднання романо-германської та англо-американської систем права. Політичні режими країн Латинської Америки. Правова система, джерела права та особливості правової дійсності країн Африканського континенту. Міжнародна зона Танжер (1923–1956 рр.). Правові основи деколонізації. Встановлення воєнної диктатури у Чилі, Закон «Про юридичний статус урядової хунти». Бразилія, політичний режим 1964–1985 рр., Інституційні акти 1968–1983 рр. Сучасна історія права країн Північної Америки.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Вступ до сучасної юридичної історії				
		Тема 1. Поняття та джерела сучасної юридичної історії	12	2	2	8
		Тема 2. Хронологічні межі сучасної юридичної історії	12	2	2	8
		Тема 3. Становлення держави і права після Першої світової війни. Право в період інтербеллум.	12	2	2	8
		Тема 4. Розвиток держави і права після Другої світової війни.	12	2	2	8
		<i>Разом</i>	48	8	8	32
		Модуль 2. Основні чинники державно-правових змін у зарубіжних країнах.				
		Тема 1. Основні чинники державно-правових змін зарубіжних країн у другій половині ХХ ст	12	2	2	8

		Тема 2. Формування біполярності світу. Створення основних міжнародно-правових організацій.	12	2	2	8
		Тема 3. Найвизначніші юридичні кейси 20 ст.	12	2	2	8
		<i>Разом</i>	36	6	6	24
		Модуль 3. Особливості сучасної історії права у регіонів світу				
		Тема 1. Сучасна історія держава і права країн Європи	12	2	2	8
		Тема 2. Сучасна історія права країн Латинської Америки та Африки	12	2	2	8
		Тема 3. Сучасна історія права країн Північної Америки	12	2	2	8
		<i>Разом</i>	36	6	6	24
		Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	20	20	80

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Вступ до сучасної				

		юридичної історії				
		Тема 1. Поняття та джерела сучасної юридичної історії	15	2	-	13
		Тема 2. Хронологічні межі сучасної юридичної історії	11	-	-	11
		Тема 3. Становлення держави і права після Першої світової війни. Право в період інтербеллум.	15	-	2	13
		Тема 4. Розвиток держави і права після Другої світової війни.	11	-	2	9
		<i>Разом</i>	52	2	4	46
		Модуль 2. Основні чинники державно-правових змін у зарубіжних країнах				
		Тема 1. Основні чинники державно-правових змін зарубіжних країн у другій половині ХХ ст.	13	2	-	11
		Тема 2. Формування біполярності світу. Створення основних міжнародно-правових організацій.	11	-	-	11
		Тема 3. Найвизначніші юридичні кейси 20 ст.	11	-	-	11
		<i>Разом</i>	35	2	-	33
		Модуль 3. Особливості				

		сучасної історії права у регіонів світу				
		Тема 1. Сучасна історія держава і права країн Європи	11	2	-	9
		Тема 2. Сучасна історія права країн Латинської Америки та Африки	11	-	-	11
		Тема 3. Сучасна історія права країн Північної Америки	11	-	-	11
		<i>Разом</i>	33	2	-	31
		Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	6	4	110

5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Contemporary legal history / Сучасна юридична історія» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60 балів.

**Розподіл балів між формами організації освітнього процесу
і видами контрольних заходів**

Поточний контроль							Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3		Самостійна робота студентів	
п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум		
max 20	max 10	max 15	max 10	max 15	max 10	max 20	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Підсумкова письмова робота	Max 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.

	15	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.
	5	Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.
	Min 0	Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.
Диференційований залік	100	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	75	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на запитання за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
зараховано	70	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою

		навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти України

Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

Основна література

- Лизогуб В.А. Країнознавство: підручник. Харків: Право, 2019. 384 с.
- Лозо В.И. История государства и права США, Великобритании, Франции, Германии в новейший период. Европейская интеграция в XX в.: учеб. пособ. Харьков, 2007.
- Симоненко Р. Г. Паризька мирна конференція 1946 // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2011. Т. 8 : С. 65.
- Сухий О. Історія Бельгії. Львів: ЛА «Піраміда», 2005. 260 с.
- Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. / Ріяка В.О., Семенов В.С., Цвік М.В. та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2004.
- Brophy A.L. How legal history shapes the present Oxford, University Press Blog. URL: <https://blog.oup.com/2016/04/how-legal-history-shapes-the-present/>
- Dryzek, J.S., Honig, B., & Phillips, A. (2008). The Oxford Handbook of Political Theory. *Oxford University Press*, USA. URL: <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199548439.001.001/oxfordhb-9780199548439>
- Spiermann O. Twentieth Century Internationalism in Law, *European Journal of International Law*. Vol. 18, Iss. 5, November 2007. P. 785–814 URL: <https://doi.org/10.1093/ejil/chm045>
- Tidwell A., Lerche Ch. Globalization and conflict resolution. *International Journal of Peace Studies*, Vol. 9, No. 1. International Peace Research Association (IPRA), 2004. Pp. 47–59. URL: <http://www.jstor.org/stable/41852910>

Freeden M., Tower Sargent L. *The Oxford Handbook of Political Ideologies*, Oxford University Press 2013. 490 p.

Immerman R.H., Goedde P. *The Oxford Handbook of the Cold War*, Oxford University Press, 2013. 660 p.

McMahon R.J. *The Cold War in the Third World*, Oxford University Press, 2013. 221 p.

Додаткова література

Kazak R. (2018). Periodization of Nature Protection in Ukraine in the Latter Half of the 20th Century: Legal Aspect / Periodicização da Proteção Ambiental na Ucrânia na Segunda Metade do Século XX: Aspecto Jurídico, *Revista Espacios*. Vol 38. № 19. P. 28. (Scopus).

Kazak R., Hotsuliak S., Features Of Sanitary Legislation In Ukraine In The Mid-20th Century: Historical Overview. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9. № 3. P. 257. (Scopus/WoS).

Kazak R. (2021) Environmental Protection and Public Participation in the USSR during the Latter 20th Century. *Journal of Environmental Law and Policy*. 001, 126–135. URL: <https://doi.org/10.33002/jelp001.06>

Казак Р.А., Антоненко М.С. Від авторитаризму до демократії: на прикладі Іспанії 1957–1986 років. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. №4. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2020-4-5879>

Казак Р.А., Соціалізм та екологічна сталість у 20 ст.: кейс Ефіопії. *Actual problems of science and practice*. Abstracts of XIV international scientific and practical conference. Stockholm, Sweden 2020. P. 66–69.

Barros R. *Constitutionalism and dictatorship: Pinochet, the Junta, and the 1980 constitution*. Cambridge University Press, 2002.

Couso J.A. *The politics of judicial review in Latin America: Chile in comparative perspective*. University of California, Berkeley, 2002. 368 p.

Dessemontet F., Ansay T. (Ed.). *Introduction To Swiss Law*. Kluwer Law International, 2004. 351 p.

Reynolds D. *The Origins of the Cold War in Europe: International Perspectives*, *Yale University Press*, 1994. 288 p.

Інтернет-ресурси

Сайт наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – <https://library.nlu.edu.ua>

League of Nations Treaty Series (1919–1944) – <http://www.worldlii.org/int/other/treaties/LNTSer/>

Офіційний веб-портал Верховної Ради України – <https://www.rada.gov.ua>

Сайт ООН – <https://www.un.org>

Сайт Ради Європи – <https://www.coe.int/en/web/portal/home>

Офіс Ради Європи в Україні – <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>

Представництво ЄС в Україні – https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk

Офіційна сторінка Європейського Союзу – <https://europa.eu/>

Gallup Pole – <https://news.gallup.com/poll/3427/most-important-events-century-from-viewpoint-people.aspx?version=print>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/62-kafedra-istorii-derzhavi.html>